

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esce de 2 ori: Mercuri si Duminec'a, Folia una data pe septemana. — Pretulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 8 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 40 doidicari, or 8 galbini mon. sunatória. Se prenumera la postele c. r. si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie' ad. cam 10 vorbe mari séu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 80 cr. de fiecare publicare. Fara depunerea acestui pretu înainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 80.

Braslovu, 19/7 Oct. 1864.

Anulu XXVII.

MONARCHIA AUSTRIACA

REPORTULU

comitetului dietale despre proiectulu de lege privitoriu la stabilirea preliminarului fondului transilvanu etc. (Continuare).

Atatu regimulu catu si senatulu imperiale au aflatu adausulu pentru desarcinarea pamentului cu 51 p. c. pentru Galiti'a si cu 55 p. c. Bucovin'a din respectulu economiei nationale insufiatoriu de grige, pentru aceea au aplacidatu anticipatiuni, au prelungitu terminulu pentru resplatirea sumeloru inprumutate fara camata, — pe candu arunculu la desarcinarea pamentului in Transilvani'a prin prescrierea ajutamentului la suportarea speseloru administrationali ale justitiei, a interesurieloru dupa anticipatiunile capatate din vistieri'a statului intr'o mesura a proportiune forte mica, a salarieloru de disponibilitate si a pensiuniloru pentru amplotatii judecatorieloru urbariali — s'au suitu la sum'a enorme de 71 1/2 cr. dupa unu fiorinu de dare.

5. Dupa cuprinsulu ambeloru mai susu citateloru patente emise pentru Galiti'a, procurarea mediuloceloru pentru refundarea speseloru de desdaunare, prestate din vistieria statului e rezervata spre a fi tractata pe cale constitutionale, si se dechiara apriatu, ca desfiintierea referintieloru iobagiesci e inpreunata cu mari sacrificii din partea vistieriei statului.

6. Din pertraptarile senatului imperiale (din 25 Noembre 1863) despre budgetu se vede, precum ca inaltulu senatu imperiale a decisu:

a) Regimulu se se cointieléga cu diet'a galitiana despre licuidarea, recunósterea si resplatirea anticipatiuniloru date fondului galitianu pentru desarcinarea pamentului din vistieri'a statului, si se faca in sesiunea cea mai de aprópe a senatului imperiale propunerile cuviintióse spre a se aprobá.

b) Regimulu se mediulocésca catu mai curundu resplatirea anticipatiunei date fondului transilvanu de desarcinarea pamentului pe longa camata in sum'a de 2,375.671 fl. si despre acést'a, séu despre pedecile, care stau acestei resplatiri in contr'a, se dè deslucire in sesiunea cea mai de aprópe a senatului imperiale.

Acolo e verb'a despre recunóscere si licuidare pe cale constitutionale, aici numai despre resplatire. Despre recunóscerea anticipatiunei din partea dietei nu se face la Transilvani'a pomenire. Acolo e verb'a despre sacrificii mari din partea vistieriei statului, aici inse n'a contribuitu pana acum imperiulu neci cu catu e mai pucinu.

7. Transilvani'a platesce pe anu dare drépta in sum'a rotunda 2,800.000 fl. Din cari cu finea lui Augustu a. c. fusera in restantia 1,334.830 fl. prin urmare diumatate. — In ani 1862 si 1863, candu nu s'au refusatu platirea contributiunei in modu demonstrativu, s'au intrebuintiatu spre esecutiunea contributiunei 2934 de soldati, s'au esecuatu 831.989 partide si dela acestea s'au mai incasatu tacs'a esecutionale in sum'a de 35,295 fl. 46 cr., afora de alimentarea soldatiloru. (Dupa alaturatele 2 conspecte sub a) si b).

Prin acele dise pana acum e aretatu afara de tota indoial'a aceea:

ca Transilvani'a e prin patent'a desarcinarea pamentului din 21 Iuniu 1854 cu multu mai tare ingraunata de catu ori si care alta provintia a imperiului, si asia prin mesurile séu dispositiunile regimului de atunci, care au statu bunu pentru detoriile desarcinarea pamentului, s'a adusu aprópe la totala seracia;

ca esecutarea desarcinarea pamentului a fostu gre-sita, prin care a debuitu se se produca cu atal'a mai curundu nepotinti'a tieriei de a plati, si cu aceea detorinti'a imperiului garantatoriu de a stá bunu si a plati;

ca representanti'a tieriei Ardélului déca ar' fi esistatu pe atunci, principiile patentei urbariale din 21 Iuniu 1854 a buna séma nu le ar' fi recunoscutu de ale sale;

si in fine ca representanti'a tieriei de facia anevoie ar' poté justificá aceea, cá se lase a se duce comitentii sui in stricatiune sigura, fara de a fi cercatu tóte mediulócele iertate spre impedecarea acestei stricatiuni.

Cu privire la impregiurarile acestea si luandu in considerare, ca stergerea patentei urbariale nu mai e cu potintia; 'si iea comitetulu indreznéla — inainte de ce 'si aru dá parerea asup'r'a proiectului de lege privitoriu ta preliminarulu fondului de desarcinarea pamentului pro 1864, — a face urmatórele propuneri:

A. Inalt'a diet'a se binevoiesca a decide, ca e a se face o préumilita representatiune, in care se se esprime apriatu si determinatu aceea, ca Transilvani'a neci decum nu e in stare de a suportá unu adausu pentru desarcinarea pamentului mai mare cá de 50 cr. dupa unu fiorinu, ca Transilvani'a e silita de a cere inca acum ajutoriu imperiului pentru asemnarea de anticipatiuni amesurate fora cameta si fora rezervarea resplatirei, si ca acést'a pretensiune o afla de totu indreptatita.

B. Inalt'a dieta se binevoiesca a decide, ca in representatiune sunt se se esprime dorintiele indreptatite, ca,

1. regimulu va tramite fora intardiare presidiului dietei preliminarulu fondului de desarcinarea pamentului pe anii 1865 si 1866 completatu cu tóte detaiurile si specialisarile, si totuodata

2. va substerne dietei spre incuviintiare unu plau de amortisatiune pre scopulu depurarei capitalului.

3. Regimulu va substerne dietei totu unadata conspecte:

a) despre ariele de pamentu socotite dupa jugere, care s'au despagubitu si care mai sunt de a se despagubi,

b) despre esecutarea preste totu a desarcinarea pamentului in satele dela munte ale tieriei, cu indigitarea tuturoru impregiurariloru, si

c) va impartasi dietei tóte protocólele, de consultatiune si actele, pe a caroru basa s'a fostu compusu patent'a despre desarcinarea pamentului in Transilvani'a.

C. Inalt'a diet'a se binevoiesca mai incolo a decide, cá regimulu se se recuire, cá fara intardiare se faca a se rebonificá fondului de desarcinarea pamentului anticipatiunea data din gresiala acelora partide, care nu or avutu de a pretinde despagubire urbariale, in sum'a de 103.572 fl. dinpreuna cu cametele.

In Diet'a se binevoiesca a decide, cá spre motivarea pe deplinu a dorintiei amintite sub A. prin studierea exacta a actelor indicate sub B. a) b) c), precum si spre anteconsultarea preliminarului pe anii 1865 si 1866 se se aléga inca acum unu comitetu, a carui conchiamare prin presidiulu die-tei se depinda dela sosirea actelor mai susu atinse.

Trecundu de a vorbi despre propusetiunea regimului privitoare la preliminarulu fondului pentru desarcinarea pamentului pe anulu 1864, mai inainte de tóte trebue afinsu, ca propusetiunea acést'a a venitu pré tardiu.

Proiectulu de lege sta din 3 articuli. — In celu d'antain se dice, ca anulu administrativu curente se va estinde pana la ultima Decembre 1864, pentru-cá se se aduca in consunantia anulu administrativu cu anulu solariu. In contr'a primirei acestui'a n'are comitetulu nemicu de a reflectá.

Articululu alu doilea otaresce sum'a speseloru fondului pentru desarcinarea pamentului pe periodulu finantiale mai susu atinsu, — ér' alu treilea ingrieste pentru procurarea mediulóceloru spre acoperirea speseloru prin unu aruncu de dare de 71¹/₄ cr. dupa unu fiorinu de contributiune.

De-si ambi articuli din urma ar' fi debuitu — dupa cum arata a-ci alaturatulu preliminaru stabilitu in urm'a consulariloru comitetului — se sufere o modificatiune esentiale, totusi debue se se recomende acceptarea atelor'a nestramutata, pentru-ca arunculu de dare propusu in proiectulu de lege e demultu scrisu si in cea mai mare parte si incasatu. Prin urmare, ceea ce s'a incasatu preste competintia ar' fi dupa alaturatulu preliminaru de a se tratá cá o pretensiune ce e a se plati fondului.

Motivarea stergeriloru propuse din partea comitetului in preliminarulu pro 1864, precum si a dorintieloru exprimate intr'acelasiu s'a intermisu din cauza, pentru-ca motivarile debuinciose se afla in preliminaru insu-si la locul loru.

Prin urmare comitetulu, provocanduse la motivele coprinse in preliminaru, se marginesce singuru la aceea, de a recomandá inalt'e diete primirea si aprobarea aceluia-siu in formularea proiectata de comitetu.

Sabiiu in 24 Septembré 1864.

Iosifu Trausch m. p.

presied. comitetului.

Klein m. p.

referintele.

Din siedinti'a CIII. din 21 Sept. Vlassa: (Cont.)
Dupa acestea premise descindu la meritulu lucrului, si mi ieu volia a face unele reflexiuni la motivele aduse de comitetulu dietale spre instificarea lucrarei sale. Se dice adeca in operatulu comitetului, ca cu privire la preanaltulu rescrisu imp. din 1. Aug. a. c. Nr. 3621 e unu dreptu nunumai alu coronei, oi si alu supusiloru transilvaneni, recunoscutu prin legile publice, ca in casurile de lege prevediute, se recura la pre inaltulu tronu imp. si sesi iea de acolo sentintiele finali. La acestea reflectedi ca: aru fi o cutediare pre incumata-tata, a vréa a nega faptele complinite — ce cunosc si eu, cu transilvaneni recurau in casurile prevediute de lege la principele tieriei, cá summus justitiarius — adangu in sa, ca acumu dupa ce Majestatea sa marele principe proprio motu a abdisu de dreptulu seu celu mai principiale strapunendulu supremei curt. jud. si pe acésta investinduo ca unu cercu de activitate atatu de intinsu, catu finalu se de cida in tóte procesele in numele Majestatei Sale, astadi nu mai face lipsa a recura la pre inaltulu tronu si mié imi place a crede, ca déca Majestatea Sa a abdisu de dreptulu seu principiale, nu va pofiti in contra dorintieloru credintiosiloru sei transilvaneni, se retiena pentru sine, unu lucru numai secundariu, cumu este, cá resiedinti'a supremei curt. jud. se se stramute in capital'a imperiului. —

Se dice, ca aru fi dreptulu Corónei! Mainainte de ce asiu raspunde la asertiunea acesta, imi tienu datorita a dechiara din capulu locului ca eu m' am portatu totdeuna si me portu si astadi cu reverintia si omagiale supunere catra drepturile coronei; — ca amu tienu totdeuna si tienu si astadi de pecatu a si vrea a restringe si missiora, cu atatu de maimare pecatu a vrea a lua drepturile corónei; cu tóte acesta nu potu pricepe nice decumu, ca cumu póte dice astadi in. Regimu, ca a defige locul resiedintiei e dreptulu corónei, candu mai nainte cu 3 luni au fostu substratulu desbateriloru dietali? Pricepu aceea ca: drepturile coronei suntu si neata cavere si ca acestea nice unadata si la nice o intemplare nu potu fi obieptu de discussiune — precumu si acea o pricepu, ca ce se face o data obieptu de discussiune, si la care se cere si invoirea legislativei nu pote fi dreptulu Coronei. — Si fiindu ca nimene diatre aparatorii acestei asertiuni nu a demustratu prin citarea vreunui articulu de lege, ca a defige

loculu supremei curt. jud. e dreptulu corónei, spunu cu tóta francheti'a in lipsa totale a vre unui articulu de lege privitoriu la acestu dreptu alu corónei, ca sumu si remanu in cea mai mare perplesitate, din carea nimene nu m'a scosu, cá se sciu cu sigurantia, ca ce se oredu si ce se tienu? si asia stau la in doilea, de a nu puté orede asertiunei comitetului ia privinti'a dreptului cestionatu. —

Dara se punemu, ca e dreptulu corónei! Eu si in casulu acesta numai asia potu combina dreptulu corónei cu conceptulu despre autonomia si independintia constitutionale a tieriei, ca coronei ei sta in volia deplina asi esercita dreptulu cestionatu in ori si ce locu intre marginile tieriei, — dara neci de catu a scóte curtea suprema jud. din mediuloculu tieriei, si a o stramuta in tíera straina, fia si capital'a imperiului; — dara neci nu o cere acésta vreo necesitate urgente séu vreo necesitate politica de statu, cum am memoratu. —

Mai incolo se dice in operatulu comitetului, ca functiunea unui trib. supr. concrediutu provisoriu sen. jud. alu gubernului r. transilv. cu pré inalta resolutiune din 31 Martiu 1861 nu póte stramuta si pune la intrebare dreptulu cestionatu alu corónei. — La acésta oserbadiu ca déca concess. pré inal. din a. amintitu nu póte pune la intrebare dreptulu cestionatu alu corónei, diéu nice dreptulu istoricu nu póte se preiudece dreptului tieriei, de care acésta s'a bucuratu, celu pucinu in intervalurile acelea, pe carele lea recunoscutu si d. referente alu comitetului in votulu ds. de minoritate de mai inainte; — apoi credu ca alegatulu dreptu istoricu cu principiile de statu modernu si cu schinbarile relatiuniloru intemplate in viatia poporului astadi mai multu nu se póte inpaoca.

De órace inalta dieta 'sa constatatu, ca senatulu juditiaru a fostu totdeuna in tíera — si ca acesta regeneratu si reformatu se stravestese in suprema curte jud., dupace se scia ca suprem'a curte jud. judeca finalminte in numele Majestatei Sale M. nostru principe in tóte procesele, — de órece stramutarea supremei curt. jud. nu intimpina opiniunea publica a tieriei, cu atata mai pucienu corespunde dorintieloru si convictiuniloru generali ale tieriei, si conceptului de dreptu despre autonomía si independintia constitutionale a tieriei, prin motivele aduse de comitetulu dietale si de prea stimatii dd. spregnitori ai aceluia, nu me potu indupleca se recedu dela Conclulusu dietei adusu in cestiunea acésta in 8 Juniu a. c., — ca ci pre mene nu me mangaie nice garanti'a adusa de comitetulu dietale la §. acestui articulu de lege pentru-ca in garanti'a amintita eu nu vediu alta de catu eflussulu naturale alu §. 3 din articulu I de lege din 1863, si o consecuintia logica a sistemii nóstre politico nationale despre o parte, — eara despre alta parte dupa-ce n'avemu otarita nice decum responsabilitatea ministeriale, ba nice unele prospepte despre intruducerea responsabilitatei siefiloru dela oficiale cardinali ale tieriei, prin coloritulu din afara, cu oare vrea a multumi si mangaia comitetulu dietale nu ni se desdauna jértfa ce o amu facutu la §. 2 alu acestui art.; — pentru acea din nou me dechiaru, ca sustienu conclulusu dietei din 8. Juniu a. c. respective me alaturu langa propunerea facuta de d. deputatu Vajda. —

Baritiu: Asiu avé tribuintia de o memoria vasta, de care in se sumu cu totulu lipsitu, pentru-cá se tienu mente tóte argumintele aduse pro si contr'a asupr'a legii acesteia, care este confirmata de Mai. S'a, si anume la § 1 din acestu proiectu de lege; éra acést'a pentru aceea, cá se nu fiu silitu a repeti argumintele care s'au adusu anume de majoritatea, cu care proiectulu de lege a trecut inainte cu trei lune de dile. Asiu cere dara ertare dela inaltulu presidiu, déca cu tóta buna-vointia mea voiu fi silitu se repetiescu ceva. — Premitu mainainte de tóte, ca eu sum omulu acel'a, care in tóta viatia mea am respectatu opiniunile si convictiunile altor'a; deci poftescu si eu, cá si altii se fia incai cu crutiare catra opiniunea mea. In acestu intielesu dechiaru ca respededi si eu opiniunea dlui dep. dela Sasusebesiu. Credu si eu, ca póte se fia adunca convictiunea dlui, dupa care doresce din nou, cá supremulu tribunalu transilvanu se fia cu totulu incorporatu in curtea suprema a monarchiei de dincolo de Laita. Cu tóte acestea tocm'a acést'a convictiune a dlui dep. alu Sasusebesiului me intaresce pre mine mai multu intru a me tiené de opiniunea mea dinainte de 3 luni, opusa in diametru opiniunei dlui, eara acésta cu atat'a mai vertosu, cu catu am luat in mai buna consideratiune argumintele ce s'au adusu pentru contopirea totala cu suprem'a curte a monarchiei; pentru-ca eu din tóte acelea arguminte nu am pututu culege altu cev'a, de catu unu pré tristu testimonium peupertatis, care s'a datu nu numai generatiunei de astadi a locuitoriloru Transilvaniei, ci si generatiunei venitórie. Déca

dloru administratiunea dreptatii in marele princ. Transilvani'a nu pôte fi altumintrenea asigurata, de catu numai sc'esa cu totul in alta ti'era, atunci eu me vedu silitu a plati cu aceea si moneta si altoru pop'ora si altoru tieri. Intrebarea e, cum pôte fi buna administrarea justitiei in alte tieri austriace, pre cum si peste Europ'a intr'ega, pentru-ca consecuinti'a lucrului me duce acolo, ca aru trebui dara se facemu, cá se se stramute si pe airea corpulu de justitia dintr'o ti'era inalt'a, séu cu alte cuvinte, ar' trebui se ne int'orcemu la sistem'a cadiuta in 1861 si se ne aducemu judecatori din alte tieri, eara acei de aici se se stramute pe airea; éra acést'a ar' trebui nu numai la curtea suprema, dar' preste totu; pentru-ca déca cinev'a nu da in credere barbatiloru acelu 9—10 alesi din numeralu acelu d'oue milióné sufflete, cu atat'a mai pucinu va dá in credere la cei 2—300 de insi alesi din numeralu poporului transilvanu intregu.

Me vedu silitu a me ocupá mai multu cu motiunea dlui dep. alu Sasusebesiului din aceea cauza, ca eu nu sciu, cum s'au luatú aceea intrebare la spriginire, pe candu eu eram de parere, ca acést'a ar' fi trebuitu se se tractédie cu totul independente de aceea. Asia sumu silitu a me ocupá cu aceea motiune cu atat'a mai vertosu, ca déca aceea din mare nenocire s'ar' primi cu maioritaea de voturi, atuncea ar' trebui se se delature cu totul intregulu proiectu de lege, atunci desbaterea ar' fi incheiata.

Eu de-ci neci odata nu me potu invoi cu incorporarea justitii la corpulu supremu judecatorescu, ce este pusu peste totu imperiulu, din argumintele ce s'au adusu a-ci inainte, care arguminte ar' frange batiulu peste totu venitoriulu nostru.

Totu acelea arguminte de neincredere vedu indirecte cuprinse si in cestiunea stramutarii scaunului curtii supreme, pentru care me si superu aduncu in anim'a mea, pentru-ca pre cum am mai atinsu, déca justiti'a este mai sigura aliurea in tribunalulu supremu mai inaltu, totu aceeasi logica duce pe aperatorii acelei opinii, cá se estinda acést'a si peste celelalte foruri ale justitii.

De-ci pentru-cá se nu ostenescu mai lungu luarea aminte a inaltei case, me dechiaru inca adata in contr'a motiunei dlui dep. Herbert si pentru formularea § 1 asia precum acela si s'a substernutu Mai. Sale spre intarire. (Bravo! din stange). Zimmermann vorbesce in contr'a celoru disc de reg. Baritiu. (Va urmá).

Prenuntiamu, ca in siedinti'a din 13, 14 si 17 Octob. intre alte amerunte s'a pertractatu proiectulu de lege pentru stabilirea preliminarului fondului transilvanu de concurentia séu bugetulu transilvanu dela 1 Noembre 1863 pana la finea lui Decembre 1864 adeca, venitul si spesele din fondurile tierii. — Se pare, ca diet'a 'si va mai continua lucrurile pana prin Noembre, si d'or' vomu primi sanctionata si ordinea dietala inainte de inoeperea senatului imperialu. —

Brasiovu 2 Octob. c. v. Fapt'a buna si generosa e de sene laudabile, si pentru valórea ei interna n'are lipsa de a se bucina. Inse fiinduca la faptele bune indemnurile si ecsemples sunt factorii cei mai de capetenia, am pe catui inaintea viitorimii, candu n'amu esi la publicu cu o fapta novisima de benefacere in folosulu publicu, care ne ecsaltesa de bucuria si ne stringe aderinti'a si iubirea si mai tare catra auctorulu ei.

Inaltulu nostru archiereu Esc. S'a Andreiu br. de Siaguna a daruitu acum de nou 4000 fl. v. a. din caset'a sa propria cu scopu de a se cumpara o casa de locuinta gratuita directiunei gimnasiului nostru. Acést'a casa s'a comparatu dinpreuna cu o gradina mare si lipita de gimnasiu, care s'a si cerutu a se improcola pe numele gimnasiului. Acést'a fapta o adoramu si o publicamu pôte peste t'ota neplacerea nemuritorului daruitoriu. Inse pe noi brasiovenii nu ne mai pôte nime retiené a nu ne esprime multiamitórele nóstre simtiri si in publicu pentru acést'a fapta maritimosa, care e intre noi obiectulu bucuriei si alu stimarei comune, urmate de multiamite preste multiamite si doriri de viatia indelungata activului nostru parinte si mecenate, care dupa-ce a fostu daruitu 2000 fl. v. a. la gimnasiu, pe totu anulu mai tramite ajutória si pentru obiectele necesari museului si bibliotecei lui; si daniile ce leau dobanditu acestu gimnasiu dela Inaltulu Imperatu avemu staruintiei presantiei Sale a le multiami; acum mai adause cu fapt'a acést'a la seria meritelu si benefaceriloru Sale o catena, care ne stringe si mai tare iubirea catra rarulu nostru archipastoru, tramisu nóua de marea provedintia, care, pe lunga ceea ce face prin puternicai lupta, nu lasa cá se i remana vorbele si indemnurile sterpe de ecsemples premergatória la jertfire si pentru luminarea generatiunei romane cu spriginirea institutului acestui de cul-

tura. Se cade dar' se ne bucuramu cu totii fratiloru si sarutandu drépt'a inaltului nostru archipastoriu se rugamu pe Ddiu cá sei danésca se fia intregu, in pace, cinstitu si sanatosu intru dile indelungate dreptu indreptandu cuventulu adeveralui. Mai multi brasioveni.

— 18 Octob. In septemana acést'a se tiene tergulu de t'omna. Prospecte pucine de unu tergu bunisiora de vite; cauza e, ca tieranii inca acum 'si facu semanaturile de t'omna. — Eri cadiu p'aici si néua si ne amenintia cu inghetiu pre timpuriu. —

Literariu. Tocma primimu „Istori'a Transilvaniei“ cu distincta privire la romani de dn. Ioane V. Rusu par. si v.-protopopu gr.-cath. alu Sabiiului. Compendiu e voluminosu in octavu, fórte frumosu adijustatu si cu unu tipariu catu se pôte de legibilu si curatu. Elu consta din 396 de pagine tipariu garmondu. — In anuntulu din 25 Iuliu a. c. era defiptu pretiulu pentru prenumeranti la doi fiorinu si numai pana in 25 Oct. a. c. se va da cu pretiulu acesta, ér' de aici incolo numai cu doi fiorini si cincidiece cruceri.

Auctorulu a facutu unu mare meritu cu darea la lumina a opului acestuia, care tractésa istori'a Daciei si in specie a Transilvaniei dela leaganulu istoricu alu ei incependu, pana la an. 1780; unu mare meritu dicu fiinduca ne a implinitu lips'a de multu nu numai in cercurile familiari, ci chiar' si in scólele romane fórte semtita si merita recunoscintia si spriginu incuragiatoriu dia t'ote partile. Opulu e impartitu in 3 parti, partea I tractésa despre evulu vechiu si de mediulocu, partea II tempulu nou, Transilvani'a sub principii patriei si partea III sub principii din cas'a Ausriei pana la Mari'a Teresia; in fine cuprinde o disertatiune fórte importanta despre romanii din Daci'a aureliana incependu dela Aurelianu pana la subjugarea lor prin turci in seculu XV. — Foliandu opulu in primis labiis, vedemu, ca dn. auctoru dupa intinselei cunoscintie istorice a trasu unu firu conducatoriu de colóre nationala prin t'ota istori'a, scriindu impartialu si nu dupa manier'a scriitoriloru straini, cari ignorara si acoperira cu velulu uitarii a proposito si mai cu totutu pe natiunea romana si faptele barbatiloru ei; elu inse le a scosu la lumina in istori'a s'a si pe natiunea romana, pe catu acést'a a fostu unu factoru nedisputabilu alu unei adeverate istorie a Transilvaniei, o a reasiediatu in proprietatea ei istorica in Ardélu. Se damu dar' recunoscintia prin caldúrosa imbraciosiare!

Conferinti'a II-a

a invetiatoriloru gr. or. din protopopiatulu Haghigului, Treiscauneloru si din protopopiatulu II alu Brasiovului, tienuta la Uzonu, in 24, 25 si 26 Augustu a. c.

Luni in 24 Aug. c. v. dupa sant'a Liturgia si invocarea spiritului santu, se deschise conferinti'a de pré onor. dn. prot. II alu Brasiovului Ioane Petricu prin o cuventare bene intocmita si de mare momentu, memorandu intre altele si calitatile ce se ceru neaperatu dela invetiatori cá atari. Inainte de a trece la obiectulu dilei tienú si d. comisariu scolasticu Demetriu Contianu o vorbire petrundietória, a carei obiectu a fostu „cultur'a animei si a spiritului,“ si aretà marea influentia a acestoru conferentie in misiunea invetiatoriloru, — si alesu a acelu cari n'au fostu fortunati a percurge studiale pedagogice. —*)

In diu'a acést'a se deslegaru din instructiunea supremei inspectiunei scolastice, data pre anulu acest'a, 6 intrebari privitórie la „desvoltarea poteriloru corporali in copilu;“ in a 2-a di 8 intrebari, „despre metodulu de a introduce pre copii in scriere si citire“ si 12 intrebari gramatece; ér' a 3-a di se resolvira 15 probleme metodice din matematica, se tienú discursu despre 5 intrebari morali-religióse — si se inchise conferinti'a. Da capo! Cu ocaziunea inchiuderei dn. com. Contianu si dd. prot. Moga si Petricu tienuru vorbiri, cuprindietórie de multe consiliiuri intiepte parentiesci si orari Maiestatei si Esc. Sale dlui epp. Andreiu br. de Siagun'a, cá inspectoriului supremu scolasticu. Si fiinduca érá de facia o multime de poporu romanu, carele inse dorere — nu scia vorbi romanesce, ci numai unguresce, unu studente absolutu de gimnasiu E. G., dupa-ce in numele intregului corpu invetiatorescu a oratu in limb'a romana in specie Esc. Sale pré

*) Pedagogu se numia la greci numai sclavii cá invetiatori, ér' invetiatorii mai alesi portá nume de pedonomi, conductori, noi se travestimu sclavi'a grecésca in: Studia de buna crescere or de educatiune; se nu suferimu neci numirea de sclavismu in educatiune! — R.

bunului archipastoriu, cá auctorului ideei acestor conferin-
tie, aduse in realitate in an. trecutú 1863, si alu atatoru pla-
nuri salutari pentru religione si natiune, pre cari le-a iubitu
si ocrotitu dela inceputulu pastoriei sale, pana in momentul
de facia — a vorbitu si in limb'a magiara despre limba, re-
ligiune si nationalitate, aretandu între altele pretiulu ce au
avutu, au si debue se aiba acesti tesauri inaintea fiacarui ro-
manu adevveratu.

Eminentele oserbatiuni ale dd. conducatori ai conferin-
tiei, facute in disput'a prin carea se lamurira cele 46 de in-
trebari metodice din instructiune, unele dintre ele de mare
insemnate, si cuventarile cele petrundietorie, sternira in in-
vetiatori unu zelu mare de studiu si de a se perfectuná in
misiunea lorú. Acést'a se vedú de acolo, ca ei si manife-
stara unanimu dorirea de a poté avé conferintia, de nu in
tóta lun'a, celu pucinu in totu patrariulu de anu.

Poporeni romani din Uzon, in acaroru anemi bravulu
parochu locale, dn. Beniaminu Popoviciu a sciutu si in-
tr'o limba neromana se samene cele mai simpatice semtie-
mente catra natiunea romana si catra totu ce e romanescu,
si lasá lucrulu de campu spre a primi pre membrii conferin-
tiei in casele lorú, cea ce ei si facura cu o ospitalitate ade-
veratu romana, — si spre a fi si ei de facia la conferintia.
Pre feciele lorú se vede ca semtu o bucuria mare de solem-
nitate, cu care decurse conferintia; se potea vedé in se si a-
cea, ca ei simtu si óresi-care va dorere pentru-ca nu intie-
legeau acelea ce se petreceau in limb'a romana.

Cati va nobili magiari din antisti'a opidana din Uzon si a-
retara cu ocaziunea conferintiei acestia cele mai amicabile
sentiamente, — facundu serenada la cas'a parochiale romana
in onórea conferintiei — si invitandu in diu'a umatória la
prandiu pre dd. protopopi, pre dn. comisariu si pre cativa
preuti, ce luara parte la conferintia.*) Unu teneru.

A. epp. Dr. L. Hainald. Intr'o circularu din 3 Oct.
emisa din Széchény, cas'a parentésca, isi iea prelatulu diu'a
buna dela diecesea Ardélului, supuinduse decisiunei santiei
sale a Pontificelui romanu Pius IX, care rechiemandulu dela
conducerea diecesei r.-cath. a Transilvaniei, la investitu cu
titlulu de Archiepiscopu in partibus alu Chartaginei. In cir-
cularu 'si arata durerea pentru despartire, cu tóte ca n'a o-
dichnitu pe perini de trandafirú, ci s'a luptatu neamanatu fora
a deflecta dela obligamentea s'a de a servi lui Ddieu, turmei
sale, monarchului apostolicu si patrei cu credintia neclatita,
neabatenduse dela firulu dreptului, adevverului si alu onorabi-
litatei, na' vorbitu. dice, unu cuventu in viati'a s'a publica, pe care
se 'lu revóce, na' facutu unu pasu, de care ar' avé se 'i pa-
rea reu; cu tóte acestea aducundu'si aminte de alipirea si iu-
birea cea nemarginita a turmei sale si a subordinatilorú sei,
cari 'si au meritulu intru implinirea dispusatiunilorú, se des-
parte cu greu. — Le arata la toti iubirea si multiamirea, le
imparte benecuventarea apromitendule, ca se va ruga si in
viitoriu pentru densii. „Idók T.“

Cronica esterna.

Din afara. Situatiunea nu s'a in schimbatu intru ni-
mica. Una impregiurare, cumca in 8 Oct. se dede in Itali'a
mandatu pentru a se reduce starea regimentelorú de infan-
teria la 96 de insi si ceilalti se se emita pe a casa si pana
in 12 Oct. se se reduca tóte regimentele din Lombardi'a au-
striaca, e demna de luare aminte. Acesta mesura ne face a
judeca, ca atatu pacea dano-germana, catu si conventiunea
italo-francesa dau prospecte de linistire. —

Numai in Rusi'a au inceputu a esi societatile secrete la
actiune, aprindiendu si subminandu sate si cetati spre a a-
duce lumea in desperare. —

Jassi: „Trib Romana“ ne aduce coprinsulu unei cu-
ventari, tiente de M. S. Domnitoriulu Romaniei cu ocaziunea
primirei corporatiunilorú in care se oglindéza Cuza. Ecca unele
pasage: „Cum a intratu in sal'a cea mare a palatuiui, in sal'a
de unionista memoria M. S. s'a inaintatu dreptu la grupa in
fruntea careia era primariulu orasului, si a statutu a vorbi
despre legea comunale. A dissu ca ea contine duo principie

*) Cinesi pretiuesce limb'a si natiunalitatea, acela e cu
multu mai pretiuitu si de straini. Experto crede Ruperto.
Dar' mamalig'a o inghitu si cei fora de dinti. — Nu misca cai
inghetia.

R.

insemnate: descentralisarea administrativa si initiativa com-
munelor representative activitaii private. Pana acum, disse
espresu M. S., totulu se ascepta de la guvernú, de acu 'nainte
trebuie sa-si caute si guvernati de interesele lorú locali. A
attinsu cu vorba si despre infintarea consiliilorú judetiene si
de curenda convocare a representarii nationale, compusa, disse
M. S., de ua adunare si unu senatu, accentuandu, acestu din
urma cuventu.

„De la primariulu orasului M. S. s'a intorsu cu privirea
la prefectulu districtului, carele sta la celu-l-altu capetu, si a
dissu ca trebuie, ca trebuie sa se esplice nuoele reforme si
mai cu séma decretulu improprietarii. Déca nu s'a facutu,
voiu sa o facu eu aici, disse espresivu M. S., esplicarea a-
cestei legiuri, voiu sa o esplicu cá unu dascalu la academia.
Si s'a pusú, in adevveru, M. S. ca de pe catedra, a esplica
ex professo reforma rurale din punctulu de vedere istoricu,
economicu, politicu, era mai cu séma juridicu. Lectiunea a
fostu perfecta si profesorele admirabile electivu de la 1858,
cá deputatulu proprietarilorú mici de la Husi este fórte elocinte
la trebuintia, si exoelá punendu se pe terrenulu conciliatiunilorú
si allu transactiunilorú; ci inca nu-i cunosceamu cu totii ra-
rulu talentu allu unui catedrante.

„Dupa ce a trassu, in cate-va cuvinte, istoriculu cestiu
nei rurale, si a aretatu ca ensusi repostatulu domnu Gr. Ghica
allu Moldovei a facutu unu pasu inainte, apoi M. S. a dissu,
cu convictiune, ca va veni timpulu candu ensisi proprietarii,
cari astadi nu-si intellegu interesele lorú, voru bine-cuventa
reforma rurale, si atunci istoria justa va spune oa. Cuza a
liberatu proprietatea“. Fara proprietate si fara po-
poru, adause M. S., nu póte fi ua natiune.

„Numai de astadi inainte in Romania proprietariulu póte sa
pune pitiorulu pe pamentulu seu si sa dica: „Acesta este alu
meu.“ Numai de astadi inainte romanulu nu va mai fi ca
ua vita. (Va urmá.)

Brasiovu. Spre respunsu la mai multi doritori nu
lipsimu a face cunoscutu, ca Calindariulu pentru po-
porulu romanescu va esi in 15 dile si va consta numai
20 cr. v. a. Acelasiu va copriade între altele si biografi'a re-
pos. Ioanu Maiorescu scrisa de unu vechiu amicu alu
seu, cum si óresi-care schitie despre dna Dora d'Istria,
cunoscut'a scriitoare romana.

INVITATIUNE.

Dupace suscrierea actielorú societatei suscrise prin to-
tal'a elasare s'a incheiatu definitivu in sensulu in. emisu alu
cancelariei aulice transilvane si in conformitate cu sunetulu
punctului 8 alu conditionilorú la suscrierea actielorú precum
si cu § 112 din proiectulu statutelorú se invita cu tóta onó-
rea toti actionarii acestei societati, cá séu in persóna séu prin
plenipotentii sei, se binevoiesca a comparé la adunarea ge-
nerala, care se va tiené in 1 Noemb. a. c. in Clusiu, localulu
oficiului strat'a de mediulocu Nr. 457, la 10 óre inainte de
amédiadi spre scopulu constituirei societatii, cu acelu adausu,
ca absentantii se dechiara cá invoiti cu decisiunile ce se voru
face.

Clusiu 28 Sept. 1864.

2—2

CONCURSU.

Pe 2 stipendia de 84 fl. si pe 4 de 63 fl. tóte din fundatiunea Ra-
mantiana, eara pe 3 de 52 fl. 50 cr. din fundatiunea Bobiana, parte a
celorú absoluti, parte a acelorú, ce pana acuma nu si au presentatu la
ordinariatulu metropolitanu testimoniale scolastice pe anulu trecutú re-
cerute. — Recurentii la acestea stipendia, voru avé pana in 1 Noembre
a. c. dupa c. v. asi asterne inaintea ordinariatului metropolitanu din
Blasiu, concursurile sale cu testimoniale necesarie provadiute.

Blasiu 4 Octobre 1864.

1—3

Dela ordinariatulu metropolitanu.

Cursurile la bursa in 18. Octomb. 1864 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl 53 cr. v.
Augsburg	—	—	116 „ — „
London	—	—	116 „ 50 „
Imprumutulu nationalu	—	—	78 „ 50 „
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	69 „ 90 „
Actiile bancului	—	—	773 „ — „
„ creditului	—	—	179 „ — „

Obligatii desarcinarii pamentului in 14. Octomb. 1864:
Bani 68·25 — Marfa 69 —